

lizu koja se povela među talijanskim povjesničarima o ovim ličnostima, ali i cijelom prostoru Julijske krajine. Kako bi ova antologija bila potpuna ili što kompletnija, nadamo se da će se pojaviti slično djelo u kojemu će biti analizirani i ostali važni autori iz navedenoga razdoblja koji nisu pisali talijanskim jezikom. S obzirom na to da se radi o prostoru gdje se susreću tri europske kulture (osim romanske i slavenske, tu je i germanska kultura), materijala ima više nego dovoljno.

Bojan Horvat

Franco Cecotti, *Il tempo dei confini: atlante storico dell'Adriatico nord-orientale nel contesto europeo e mediterraneo 1748-2008*, in collaborazione con Dragan Umek, Trieste: Istituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel Friuli Venezia Giulia, 2010., 223 str.

Djelo Franca Cecottija *Il tempo dei confini: atlante storico dell'Adriatico nord-orientale nel contesto europeo e mediterraneo 1748-2008* (*Vrijeme granica: povijesni atlas sjeveroistočnoga Jadrana u europskom i mediteranskom kontekstu 1748. – 2008.*) svojevrsni je dodatak knjizi *Un'epoca senza rispetto: antologia sulla questione adriatica tra '800 e primo '900.* (vidi prethodni prikaz) u kojoj često nalazimo znanstvene bilješke koje nas upućuju upravo na ovaj povijesni atlas. Pisan je talijanskim jezikom, a sadrži 75 zemljovida Europe i mediteranskoga prostora.

Odmah na početku autor objašnjava sam termin granica i razliku između pojmova *frontiera* i *confine*, termina koji se u hrvatski jezik prevode kao granica, dok u talijanskom imaju različito značenje. Pojam *confine* se rabi kao fiksna granica, dok je *frontiera* nešto neodređeniji označavajući širi prostor i mobilnu granicu. Zatim se objašnjavaju vrste granica, poput prirodnih, povijesnih, administrativnih itd. Atlas počinje 1748., godinom potpisivanja mira u Aachenu koji je označio kraj Rata za austrijsko nasljeđe. Svaki događaj koji je označio prekrajanje granica (Bečki i Berlinski kongres ili Pariška mirovna konferencija) popraćen je na trima razinama. Autor prvo donosi kartu srednje i istočne Europe te objašnjava koje su nove države nastale, nestale ili bile zahvaćene teritorijalnim promjenama, zatim se govori o zapadnom Balkanu te na kraju o prostoru sjevernoga Jadrana. Naravno,

svaka razina je detaljnija od one prijašnje. Osim Europe zahvaćena su i područja na Sredozemlju uključujući Bliski istok. Očekivano je puno detaljnije obrađeno 20. nego 19. st. jer je tada bilo puno više teritorijalnih promjena, raspada starih država i nastanka novih. Za svako se obrađeno razdoblje (koje predstavlja pojedino poglavlje) navode države; primjerice, za godinu 1924., kada autor rezimira posljedice Prvoga svjetskog rata, za svaku državu navodi teritorijalne promjene popraćene kartom, dok se na kraju poglavlja navode države koje nisu zabilježile teritorijalne promjene. Također se za područje zapadnoga Balkana i sjevernoga Jadrana posebno navode i administrativne podjele/promjene unutar jedne ili više država koje su vladale tim područjima. Zadnja godina koja je uzeta u razmatranje je 2008. U ovom se poglavlju osim današnjih granica ukratko analiziraju i sukobi tijekom raspada Jugoslavije, kao i svi granični problemi koji su još uvijek aktualni. Kao zanimljivost autor donosi i povijest granice kod Neuma i Sutorine, odnosno pristupa moru Bosne i Hercegovine. Osim karata, u knjizi je priloženo i nekoliko slikovnih prikaza, primjerice granične oznake između Jugoslavije i Italije ili slike nekadašnjih graničnih prijelaza.

Knjiga završava dodacima. Prvi se dodatak, „Dizionario tematico e geografico“ („Tematsko-geografski rječnik“), bavi objašnjavanjem nekih pojmova označenih zvjezdicom u tekstu. Autor ovdje ukratko objašnjava pojmove poput Bečkoga kongresa, Atlantske povelje, Antante ili Društva naroda. Drugi je dodatak „Carta fisica dell’Europa sud orientale“ („Fizička karta Jugoistočne Europe“). Slijedi „Nota sulla toponomastica e sui nomi storico-geografici“ („O toponomastici i geografsko-povijesnim nazivima“). U ovom se dodatku ukratko objašnjavaju različite regije koje se spominju u atlasu, njihove geografske granice i smještaj, specifičnosti i podrijetlo imena. Ime je svake regije napisano višejezično – hrvatskim, srpskim, slovenskim, njemačkim, mađarskim, talijanskim, rumunjskim i turskim jezikom. Višejezičnost ovisi o pojedinoj regiji: za Istru imamo hrvatski, slovenski, talijanski i njemački naziv, dok za Sandžak imamo srpski, albanski i turski naziv. Četvrti dodatak donosi popise stanovništva, nacionalnu strukturu i načine popisivanja stanovništva na području sjevernoga Jadrana. Pretposljednji dodatak „Toponimi dell’Alto Adriatico presenti nell’atlante nelle diverse forme linguistiche“ („Toponimi sjevernoga Jadrana prisutni u atlasu u različitim jezičnim oblicima“) opet govori o toponimima, ali ovoga puta autor donosi više tablica s različitim toponimima na talijanskom, slovenskom, nje-

mačkom i hrvatskom jeziku. Usporedno su poredani toponimi na hrvatskom i talijanskom, zatim u sljedećoj tablici na njemačkom i talijanskom jeziku itd. Nažalost, njemačke su inačice toponima ograničene samo na područje Slovenije, Južnoga Tirola i Furlanije, dok je Istra izostavljena. Autor na jednoj karti navodi uz Pazin/*Pisino* i njemački naziv *Mitterburg*, dok za sve ostale istarske toponime navodi samo hrvatske, slovenske i talijanske nazive, iako postoje i njemački (primjerice, Kopar je *Gafers*). Posljednji dodatak (šesti) nema naslova, a donosi slijepe karte Europe, zapadnoga Balkana i sjevernoga Jadrana iz 2008., odnosno današnjega stanja. Autor pojašnjava da one služe za izradu prozirnih folija i stavljanje na sve ostale karte radi usporedbe. Na samom kraju knjige nalaze se kartografija i bibliografija te indeks pojmova.

Ovaj je povijesni atlas odličan priručnik za svakoga povjesničara, iako ne donosi ništa novo. Sumirajući sve teritorijalne promjene koje je Europa doživjela kroz posljednjih 250 godina, bit će od velike pomoći svakom povjesničaru koji proučava 19. i 20. stoljeće, a posebno studentima.

Bojan Horvat

Mladen Juvenal Milohanić, Dr. Juraj Dobrila: *glasnik istine, branitelj naroda i Crkve. Rodoljub, filantrop, homo politicus*, Pazin: „Josip Turčinović“ i IKD „Juraj Dobrila, 2012., 157 str.

Knjiga Mladena Juvenala Milohanića, bujskoga župnika u znanstvenim krugovima poznatoga kao istraživača raznih tema iz istarske ekvane, kulturne i nacionalno-političke problematike, *Dr. Juraj Dobrila: glasnik istine, branitelj naroda i Crkve* vrijedan je doprinos upoznavanju biskupa Dobrile i njegova rada kako na užem crkvenom, tako i na onom širem, društveno-političkom planu. Na autorov interes za lik i djelo biskupa Dobrile zacijelo je utjecao i njegov boravak u Beču, gdje se, uz završetak magisterija i studij pomoćnih povijesnih znanosti, po bečkim arhivima susretao sa svojim dalekim i davnim, a opet blizim i bliskim prethodnikom, bliskim ne samo duhovno-staleški, nego i zemljopisno: obojica su, naime, onaj najvažniji, određujući, dio života proveli u župi Tinjan.

Josip Bratulić u uvodnoj riječi naslovljenoj „Biskup Juraj Dobrila – znak kršćanske otvorenosti svijetu“ (5–7), nakon što je Dobrilu smjestio u